

KONFERENCIJOS *PO 100 METŲ: MOTERS DALIS IR DALIA LIETUVOJE*

REZOLIUCIJA

2018 metų kovo 8 diena

Mes, Konferencijos *Po 100 metų: moters dalis ir dalia Lietuvoje* rengėjai ir dalyviai, moterų pilietinės organizacijos, moterys politikės ir verslininkės, aktyvūs visuomenės nariai, išklaušę Konferencijos pranešimų bei remdamiesi savo ekspertize, sukaupia dirbant žmogaus teisių, ir ypač moterų žmogaus teisių, gynimo ir įtvirtinimo srityje, konstatuojame, kad po 100 Nepriklausomybės metų pasiekta pažanga, įgyvendinant faktinę moterų ir vyrų lygybę, yra nepakankama. Pozityvu tai, jog per šį laikotarpį moterų nevyriausybinės organizacijos (NVO) aktyviai įsijungė ir dalyvavo valstybės kūrimo darbe, skatindamos demokratinius procesus ir pilietinės visuomenės plėtrą. Išaugo moterų NVO kompetencija pilietinių iniciatyvų, politinės, kultūrinės veiklos srityse, įtvirtinant moterų teises kaip visuotines ir nedalomas žmogaus teises.

Konferencija taip pat konstatuoja, kad:

- Moterys sudaro didesnę pusę Lietuvos visuomenės ir yra geriau išsilavinusios nei Lietuvos vyrai, tačiau jų sukauptas profesinis, pilietinis ir politinis potencialas bei kompetencija yra nepakankamai efektyviai panaudojami, siekiant valstybės tikslų;
- Moterys menkai dalyvauja priimant visai visuomenei svarbius sprendimus;
- Stinga efektyvios valstybės politikos moterų NVO veiklos ir rėmimo klausimais, neišspręstas valstybės funkcijų delegavimo NVO klausimas, įgyvendinant subsidiarumo principą.

Stinga nuoseklios ir efektyvios valstybės politikos faktinei moterų padėčiai gerinti. Nacionalinė lyčių lygybės politika Lietuvoje neturi vietinio lygmens: nė viena savivaldybės taryba nėra numačiusi konkrečių veiksmų lyčių lygybės srityje, pasigendame moterų pažangos programų regionuose.

Konferencija kviečia valdžios ir valdymo, taip pat savivaldos institucijas dialogui, siekiant pagerinti Lietuvos moterų padėtį, ir reikalauja:

1. Stiprinti institucinius mechanizmus, skirtus moterų pažangai; atkurti sugriautus. Sukurti Lygių galimybių kontrolieriaus padalinį ir paskirti jam Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo priežiūrą. Skiriant Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierių neapsiriboti teisinio išsilavinimo ir teisinio darbo stažo kriterijais, prioritetu laikyti asmens veiklos patirtį ir kompetenciją moterų žmogaus teisių įtvirtinimo srityje.
2. Moterų politinio dalyvavimo skatinimui įvesti 50 proc. kvotas bet kurios lyties atstovams partijų sąrašuose ir įstatymiškai tą reglamentuoti.
3. Užtikrinti moterų reprodukcinę teisių įgyvendinimą. Sukurti ir patvirtinti nacionalinę reprodukcinės sveikatos strategiją, gerinti reprodukcinės sveikatos paslaugų ir kontracepcijos prieinamumą gyventojams, diegti mokslu grįstą lytinį ugdymą mokykloje ir visuomenės lytinį švietimą. Įstatymu reglamentuoti nėštumo nutraukimą.
4. Įpareigoti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą vykdyti aktyvią teikiamų įstatymų projektų stebėseną, teikti rekomendacijas dėl galimai diskriminacinių, žmogaus teises pažeisiančių įstatymų projektų, tam, kad jie nebūtų pateikti svarstymui kaip prieštaraujantys žmogaus teisių

diskursui, tarptautiniams Lietuvos įsipareigojimams ir oficialiajai valstybės politikai lyčių lygybės srityje.

5. Nedelsiant ratifikuoti *Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo* (Stambulo konvenciją, 2011), kurią pasirašius 2013 metais jau buvo išreikšta politinė valia jai pritarti. Pavesti jos priežiūrą naujai sukurtam Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos padaliniui, vykdančiam Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo priežiūrą.
6. Įgyvendinant tarptautinius Lietuvos įsipareigojimus, sutelkti jėgas įveikiant visą su lytimi susijusį smurtą; stiprinti moterų organizacijų teikiančių pagalbą su lytimi susijusio smurto aukoms institucinius gebėjimus. Skirti numatytus 4 mln. eurų SPC tarnybos plėtrai peržiūrint 2018 metų biudžetą
7. Išspręsti valstybės funkcijų delegavimo Specializuotos pagalbos centrams klausimą. Konsultuojantis su SPC tinklą sudarančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis sukurti vieningą SPC tarnybą ir užtikrinti jos stabilumą, autonomiškumą ir tolydžią plėtrą.
8. Įgyvendinant Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą, užtikrinti, kad būtų išvengta vaiko ir jo motinos interesų supriešinimo smurto šeimoje atvejais. Galimai represinis valstybės mechanizmo veikimas turi būti atsvertas SPC teikiamos pagalbos, grįstos klientei draugiškos moterų pagalbos moterims modeliu, didinti šios pagalbos apimtis ir prieinamumą.
9. Užtikrinant vaiko apsaugą nuo smurto šeimoje, visais atvejais įtvirtinti jo motinos teisę nepatirti savo partnerio ar sutuoktinio smurto, atsisakyti aukos kaltinimo, suverčiant jai atsakomybę dėl vaikų patiriamo smurto, prioritetine tvarka išskeldinti smurtautoją. Atitinkamai papildyti Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą, įvedant apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje Orderį, kaip civilinę universalią apsaugos priemonę.
10. Nesistengti pakeisti apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje priemonių „kompleksinėmis paslaugomis šeimai“ - prieš pradėdant teikti „kompleksines paslaugas šeimai“ užtikrinti, kad smurtautojas būtų nubaustas, o nukentėjusiems būtų teikiama valstybės garantuojama specializuota kompleksinė pagalba, taip minimizuojant valstybės kišimąsi į privatų asmens gyvenimą ir tuo pačiu institucinio smurto patyrimą.
11. Valstybės politikos lygmeniu stiprinti bendradarbiavimo ryšius ir gerinti tarpusavio bendradarbiavimą tarp Vaiko teisių apsaugos skyrių, atstovaujančių vaikų interesus, ir regioninių SPC, atstovaujančių jų motinų interesus, užtikrinti, kad visiems VTAS darbuotojams mokymai iš smurto artimoje aplinkoje priežasčių, dinamikos ir pasekmių srities būtų privalomi, kaip ir reguliarius kvalifikacijos kėlimas šioje srityje.
12. Tiriant smurto artimoje aplinkoje bylas, teisėsaugos institucijose atsisakyti žalingų ir nukentėjusiuosius traumuojančių praktikų, kurios randasi iš paplitusių aukos kaltinimo nuostatų. Užtikrinti, kad visiems policijos pareigūnams mokymai iš smurto artimoje aplinkoje priežasčių, dinamikos ir pasekmių srities būtų privalomi, kaip ir reguliarius kvalifikacijos kėlimas šioje srityje.
13. Sukurti pagalbos centrų tinklą visų rūšių seksualinės prievartos aukoms.
14. Atskleidžiant ir įveikiant seksualinį priekabiavimą, sukurti veiksmingas priemones, specialų padalinį kiekvienoje valstybinėje įstaigoje, į kurį seksualinį priekabiavimą patyrę asmenys galėtų anonimiškai kreiptis bei gauti visą reikiamą pagalbą, įskaitant teisinį palaikymą, siekdami savo pažeistų teisių įtvirtinimo. Įgalinti šį padalinį reguliariai vykdyti specializuotus mokymus įstaigos kolektyvui, kaip atpažinti seksualinį priekabiavimą ir jam pasipriešinti, kur kreiptis.
15. Priimti reikiamus įstatymus, leidžiančius efektyviai apginti smurto artimoje aplinkoje aukas ir užtikrinti jų žmogaus teises.

- ASAAI papildyti civiline (policine) priemone – **Apsaugos nuo smurto orderiu**, leidžiančiu prevenciškai apsaugoti smurtą ir prievartą patiriantį asmenį nuo tolimesnio smurto net ir nepradėjus ikiteisminio tyrimo arba iki jį pradėdant, o taip pat jo metu.
 - Tam, kad būtų palengvintas policijos pareigūno darbas ir suteikta būtina apsauga dides-
niam nukentėjusių asmenų skaičiui, rekomenduojama **Baudžiamąjį kodeksą papildyti**
Specialiąja norma, reglamentuojančia atsakomybę už smurtą šeimoje / artimoje
aplinkoje apskritai.
 - Rekomenduojama **kriminalizuoti persekiojimą** (angl. *stalking*) kaip dažnai
pasitaikančią artimųjų smurto formą, vykdomą šeimos nario, esamo ar buvusio intymaus
gyvenimo partnerio, ir remiantis geraja pasaulio praktika.
 - Į ASAAI įtraukti psichologinio ir ekonominio smurto apibrėžimus, taip pat asmens
veiksmų laisvės varžymą.
16. Koreguoti Socialinių paslaugų įstatymą pašalinant iš socialinės rizikos suaugusio asmens ir
rizikos šeimos apibrėžimų smurtą ir prievartą patiriančių asmenų grupę. Esama įstatymo
redakcija grubiai diskriminuoja smurtą ir prievartą patiriančius asmenis ir prieštarauja tiek
Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymui, tiek ir visai eilei Lietuvoje galiojančių
tarptautinių teisės aktų, apibrėžiančių smurtą prieš moteris šeimoje/smurto artimoje aplinkoje,
kaip su lytimi susijusį smurtą ir moterų žmogaus teisių pažeidimą.
 17. Siekiant įtvirtinti lyčių lygybę, kaip horizontalųjį valstybės prioritetą, įsteigti kiekvienoje
savivaldybėje pareigybę, kurią užimantis asmuo būtų atsakingas už žmogaus teisių diskursą
atitinkančių moterų pažangos programų sudarymą, glaudžiai bendradarbiaujant su moterų NVO,
jų įgyvendinimą, konkursų organizavimą ir finansų valdymą.
 18. Laukiant progresyviojo Popiežiaus Pranciškaus vizito į Lietuvą, peržiūrėti ir iš naujo
reglamentuoti valstybės ir bažnyčios santykius taip ir tam, kad tai netrukdytų visai visuomenei
svarbių programinių dokumentų priėmimui ir įgyvendinimui; pernelyg artimą Seimo narių
bendravimą su klerikalais, ypač suintensyvėjantį prieš rinkimus laikyti prekybos poveikiu forma
ir jį reglamentuoti.
 19. Sutinkamai su LR Konstitucija, kuri įtvirtina, kad Lietuvoje nėra valstybinės religijos, vengti
valstybės lygiu proteguoti RKB, siekiant išvengti kitų tikėjimų ir su jais susijusių bažnyčių
diskriminacijos. Užtikrinti, kad RKB, valdanti didžiulį nekilnojamą turtą ir naudojanti jį
komerciniams tikslams (toli gražu ne šventiems) mokėtų visus privalomus mokesčius.
 20. Išsaugoti valstybės garantuojamas vaiko priežiūros atostogas dirbančioms motinoms; sustiprinti
valstybės paramą motinystei ir vaikystei. Atkurti sugriautą ikimokyklinio ugdymo įstaigų tinklą.
 21. Formuoti jautrius lyčiai biudžetus valstybės ir savivaldybių lygmeniu.
 22. Sutinkamai su JTO CEDAW komiteto daugkartinėmis rekomendacijomis Lietuvai, priimti
laikinas specialiąsias priemones moterų pažangai skatinti. Tokia priemone laikyti
Specializuotos pagalbos centrų tinklo, kaip savarankiškos tarnybos, teikiančios smurtą ir

prievartą patiriantiems asmenims specializuotą kompleksinę pagalbą, susidedančią iš informavimo, konsultavimo, palaikymo, tarpininkavimo institucijose, dokumentų rengimo, nukentėjusio asmens interesų atstovavimo valstybės institucijose bei jo pilietinio įgalinimo, sukūrimą, valstybės funkcijų delegavimą ir šios tarnybos stabilumo, autonomiškumo ir tolydžios plėtros užtikrinimą. Šį įsipareigojimą įrašyti į Periodinę Lietuvos ataskaitą JTO CEDAW, kuri bus teikiama 2018 m.

23. Tokių demokratinių valstybių kaip Austrija ir Kanada pavyzdžiu koreguoti Lietuvos Respublikos himną, atsisakant seksistinio, t.y. vienos lyties svarbą pabrėžiančio turinio elementų : keisti eilutę „.....Tavo sūnūs“ į „..Tavo vaikai/Te stiprybę semia“.

Asociacija Vilniaus Moterų namai direktorė

Lilija Vasiliauskienė

Konferencijos globėja, LR Seimo narė,

Laikinosios moterų grupės vicepirmininkė

Dovilė Šakalienė